

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 6. Vtrum conscientia errans obliget.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

non potest esse bona. Est communis sententia Doctorum, & D. Thomae art. 6.

Ratio est, quia error culpabilis, quo id quod reuerà peccatum est, putatur non esse peccatum, non facit vt malitia operis censetur non voluntaria, sed potius facit voluntariam: cum enim error sit voluntarius, etiam id quod sequitur ex errore, & debebat impediri ne sequeretur, voluntarium censetur, iuxta ea quae dicta sunt q. 6. art. 3.

Dico Secundò, Si error conscientiae sit omnino inculpatus, voluntas illi consentiens non solum non est mala, sed etiam potest esse honesta & laudabilis.

Probatum Primò, Quia error inculpatus omnino malitiam obiecti veluti abstergit, ita eam occultans ac tegens, ac si non esset, sicque excusat voluntatem à culpa; facit enim vt voluntas nullo modo, nec directè nec indirectè censetur illam malitiam velle. Vtèrius verò apponit operi honestatem, prudenter illud apprehendendo sub ratione honesti; & sic voluntas acceptans illud, est honesta.

Secundò, Quia qui habet errorem inculpatum, potest prudenter cum his circumstantiis iudicare hoc opus sibi esse licitum & honestum (nam quilibet rectè dispositus, cum his circumstantiis idem iudicabit:) Atqui voluntas prudenti iudicio conformis est honesta: ergo, &c. Explicatur exemplis. Putabat Iacob errore inculpato hanc esse Rachelem uxorem; qui error primò tegebatur malitiam, quae alioqui in illo obiecto apparuisset: Deinde faciebat vt prudenter posset apprehendere & iudicare hanc cognoscere, esse licitum & honestum; vnde voluntas poterat hoc sub ratione honesti velle.

Dices, Qui ex errore culpabili aliquid faciunt, putantes esse honestum, vel Deo gratum (sicut Iudei persecuentes Christum & Apostolos) etiam feruntur in opus sub ratione honesti; putant enim se obsequium praestare Deo: ergo eorum voluntas potest esse bona.

Respondeo, Non propriè sub ratione honesti illud volunt; quia verè respectu illorum hoc opus cum his circumstantiis non est honestum; sed solum quamdam imaginem honesti habet: nemo enim prudens cum his circumstantiis iudicabit hoc esse honestum. Secus verò res habet, quando ignorantia est inculpata: tunc enim id quod secundum se & absque errore non est honestum, fit honestum respectu huius propter illam circumstantiam erroris; nam quiuis cum tali errore prudenter iudicabit hoc esse honestum. Vnde patet, errorem inculpatum non solum excusare, sed etiam per modum circumstantiae facere, vt id quod in se non est honestum, fiat honestum respectu operantis.

DVBIVM VI.

Vtrum Conscientia errans obliget?

Durandus in 2. dist. 39. quaest. 5. num. 7. docet duo. Primò, conscientiam errantem non obligare; quia nemo obligatur ad malum, vel ad bonum non debitum. Secundò, Conscientiam tamen errantem, si sit imputabilis, id est, culpabilis, ligare hominem; quia ita con-

stringit, vt neque secundum eam; neque contra eam possit facere. Si autem non sit imputabilis, solum ligare secundum quid, nempe vt non possit agere contra eam; possit tamen secundum eam. Idem docet Almainus Tract. 1. Moral. c. 5.

Medina verò & alij multi absolute docent, conscientiam erroneam obligare, vt eam vel sequamur, vel deponamus.

Respondeo & Dico Primò, Conscientia errans, si error culpabilis sit, obligat quidem vt non agamus contra illam; quamdiu perseverat; non tamen verè obligat, vt agamus secundum eam, sed solum videtur nobis obligare propter falsam nostram opinionem.

Prior pars est communis DD. & colligitur ex D. Thoma art. 5.

Probatum Primò, Quia agere contra dictamen conscientiae, est intrinsecè peccatum; ita vt ne Deus quidem possit in hoc dispensare: atqui obligamur ad vitandum peccatum: ergo obligamur non agere contra conscientiam.

Maior patet ad Romanos 14. Quidquid non est ex fide, peccatum est. Quem locum etiam D. Augustinus interdum explicet de fide Catholica; (de cuius sententia infra dicitur quaest. 109.) tamen communis sententia aliorum est, intelligendum esse de Conscientia; vt sensus sit, Quidquid fit contra conscientiam, vel non secundum conscientiam, est peccatum. Ita Origenes, Chrysostomus, Commentarius Ambrosij, Theodoretus, Theophylactus, Anselmus, Glossa, & alij; & manifestè conuincitur ex verbis Apostoli.

Probatum Secundò, Quia voluntas, cum per se sit caeca, tenetur non agere contra propriam suam regulam, à qua debet dirigi: atqui proxima regulà voluntatis est dictamen conscientiae (quia per hanc omnis alia regulà, vt lex aeterna, lex humana, & omne obiectum proponitur & applicatur:) ergo tenetur non agere contra conscientiam.

Probatum Tertio, Conscientia errans vel proponit id quod non est peccatum, tamquam peccatum; & sic agere contra conscientiam, est velè id quod putatur esse malum & peccatum; vel quod non est praecipuum, proponit tamquam praecipuum; & tunc agere contra conscientiam, est implicite contemnere praecipuum: atqui obligamur non velle malum, & non contemnere praecipuum: ergo obligamur non agere contra conscientiam. Sicut enim possumus obligari ad actum posituum liberum; ita etiam ad liberam negationem actus.

Dices, Id quod conscientia errans proponit tamquam malum, non est verè malum, sed bonum: ergo non facit, vt voluntas sit verè mala.

Respondeo Negando consequentiam, Quia etsi in se sit bonum, tamen hac bonitas est incognita; vnde perinde se habet ac si non esset; quia voluntati non proponitur, & vterius apprehenditur tamquam malum; vnde cum illa malitia est volitum: quare facit voluntatem malam. Quod apertè colligitur ex Apostolo ad Rom. 4. Qui existimat aliquid esse commune; ei est commune; id est, immundum, ac proinde prohibitum.

Alterà pars est D. Bonaventurae in 2. dist. 39. art. 1. q. 3. vbi dicit: Si conscientia erronea dicitur aliquid faciendum esse, quod est contra legem Diuinam, tunc non obligat ad faciendum, vel ad non faciendum, sed ad

Medina affirmat.

Conscientia culpabiliter errans, non obligat vt agamus secundum eam.

Prob. prima pars.

Ad Rom. 14. Fides idem quod Conscientia.

Voluntas quia caeca, debet dirigiri.

Solutio obiectio.

Prob. 2a cuncta pars.

Bonaventura sed ad

32 Error inculpabilis.

Voluntas sequens conscientiam errantem, potest esse bona.

33

Iudei persequentes Christum & Apostolos, non fecerunt id sub ratione honesti.

34

Durandus distinguunt.

sed ad se deponendum; quia, inquit, quamdiu manet, ponit hominem extra statum salutis (quod intellige quando datur occasio operandi secundum eam.)

D. Tho. ma.

Idem insinuat D. Thomas hoc loco art. 5. dum solum probat, nos teneri non agere contra conscientiam.

Conradus. Almainus.

Idem docet Conradus in hunc locum, & Almainus supra. Vnde non est verum quod ait Medina, contrariam sententiam esse communem Theologorum.

Probatur Primò Ratione Durandi. Nemo unquam potest obligari ad peccandum: Sed agere secundum conscientiam erroneam, dum error est culpabilis, est peccare: ergo nemo obligatur ad sequendam conscientiam erroneam.

Secundò, Quia aliundè obligamur illam corrigere seu deponere, idque moraliter nobis est possibile; ut supponimus: ergo non tenemur eam sequi. Consequentia patet, Quia hæ obligationes repugnant; si enim teneor eam hinc & nunc deponere ne illam sequar, teneor non sequi; cui obligationi repugnat obligatio sequendi.

37. Prob. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Tertia pars probatur, Quia etsi reverà non teneamur illam sequi, tamen putamus nos teneri; vnde fit ut non facere secundum eam; sit implicitè contemnere præceptum, quod putamus esse.

Circumci- dens se, quomodo sit Debitor legis.

Confirmatur ex Apostolo ad Galat. 5. Testificor omni homini circumcidenti se, quod debitor est uniuersæ legis. Intellige, non verè debitor, sed secundum suam opinionem, qua putabat circumcisionem esse necessariam: hinc enim sequebatur, ut putaret etiam obseruationem totius legis esse necessariam; quia circumcisio erat professio quædam, quâ profitebantur se totam legem acceptare: sicut modò Baptismus est acceptatio totius legis Christianæ.

38. Conscien- tia errans inculpata, obligat, ut agamus secundum eam.

Dico Secundò, Conscientia errans, si error sit inculpatus, obligat non solum non agas contra eam, sed etiam ut agas secundum eam, faciendo quod dicat faciendum. Prior pars satis patet ex dictis.

Alterà pars; scilicet quòd obligemur facere secundum eam, videtur esse contra Durandum; quia generatim negat, conscientiam errantem obligare. Sed probatur, Quia hoc ipso quo obligamur non agere contra eam, obligamur agere secundum eam; nam non agere secundum eam, est agere contra eam; non enim datur aliquid tertium. V. g. Conscientia alicui dicat esse mentium pro vita hominis; quia id aliquando legit in Patribus: non agere secundum hanc conscientiam, est agere contra conscientiam. Secus est, quando error conscientia est culpabilis, tunc enim datur tertium.

Dices, Oportet illam conscientiam corrigere, cum sit falsa; & ita neque ages contra conscientiam, neque secundum eam.

Respondeo, Non esse in mea potestate illam corrigere; quia suppono errorem esse inculpatum, seu inuincibilem; nihil enim occurrit, vnde merito possim dubitare, vel si occurrit, non est tempus deliberandi, eò quòd res vigeat.

39. Soluntur obiectioes.

Obijcitur Primò, ex Durando. Obligatio neque est ad illicitum, neque ad indebitum: sed conscientia errans dicat esse faciendum quod est illicitum fieri, aut certè non debitum: ergo non obligat.

Respondeo non esse veram obligationem ad

illicitum formaliter; quòd fit ut conscientia errans, si culpabiliter erret, non verè obliget ad faciendum quòd ipsa dicat; quia illud facere est formaliter illicitum facienti: potest tamen obligari aliquis ad id quòd materialiter est illicitum; nam id potest ob aliquam circumstantiam se habere respectu operantis, tamquam licitum & honestum, ut supra dictum est. Pari modo, quod per se non est debitum, potest fieri debitum ob aliquam circumstantiam; qualis est opinio inculpata.

Ad illicitum formaliter non est vera obligatio.

Obijcitur Secundò, Verà notitia de re non tollit obligationem, sed eam confirmat: atqui vera notitia de eo quòd conscientia erronea dicat, tollit obligationem: ergo antea nulla erat obligatio.

40.

Respondeo, Quando aliquid per se consideratum obligat, tunc vera cognitio non tollit obligationem; sed quando aliquid solum obligat ratione ignorantia, vel falsæ opinionis, tunc vera cognitio tollit obligationem, sicut ostendi potest in exemplo circumcisionis.

Quando nam vera cognitio tollat obligationem.

Obijcitur Tertio, Conscientia errans culpabiliter, solum inducit obligationem putatitiam: ergo etiam conscientia errans inculpata: ergo non veram.

41.

Respondeo vtramque posse dici putatitiam; quia prouenit ex opinione, sed diuersimodè: nam illa prouenit ita ex opinione, ut solum sit in opinione obiectiue, non autem in re; quia illa obligatio non est, sed tantum putatur esse. Hæc verò ita prouenit ex opinione, ut verè sit in re, & opinio tantum se habeat vt conditio, quâ posita oritur vera obligatio in homine ex ipsa natura hominis, vel voluntatis, quæ tenetur sequi dictamen conscientia, quod non potest prudenter deponi: tale enim dictamen cum istis circumstantiis est prudens. In singulis autem virtutum materijs tenemur sequi quod proponitur, ut necessarium ad honestatem illius virtutis.

Obligatio que est ex errore culpabili, aliter debet dici putatitia, quam que est ex errore inculpabili.

D V B I V M VII.

Vtrum in operando possimus sequi opinionem probabilem, omiſſa eâ quam iudicamus probabilio- rem?

Notandum est, nos hinc loqui de opinionibus, quibus opinamur aliquid esse iustum, vel iniustum; licitum vel illicitum; præceptum, vel non præceptum: nam opiniones de alijs operum conditionibus non pertinent ad directionem voluntatis in actibus moralibus, nisi mediata, quatenus ex illis conditionibus colligi potest an opera sint licita, vel illicita; præcepta, an non præcepta.

42.

Multi Doctores videntur existimare, semper sequendam esse sententiam probabilio- rem; nisi putant forte ea quæ minus probabilis est, sit tutior. Ea autem vocatur tutior, in qua nullum est periculum peccati; vel (si in vtrâque est periculum) in qua est periculum minoris peccati, quam in altera. Peccatum voco materiale opus peccati; quod imputaretur ad peccatum, nisi aliunde excusaretur. V. g. Omittere cambium Francofurtense. Vel Byzantinum, dicitur tutior pars, quam talem contractum facere; quia in omiſſione nullum est periculum peccati.

Hæc